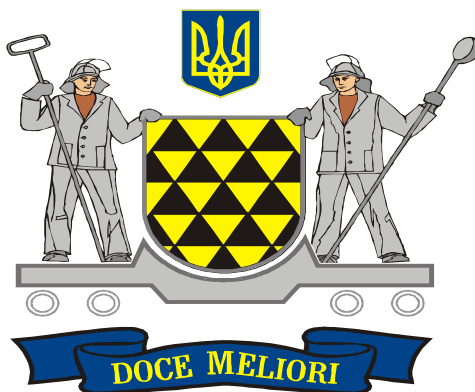

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни “Банківська система”
для студентів напрямку 6.030508 – фінанси і кредит**

Дніпропетровськ НМетАУ 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,

методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни “Банківська система”
для студентів напрямку 6.030508 – фінанси і кредит

Дніпропетровськ НМетАУ 2015

УДК 336.717

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Банківська система» для студентів напрямку 6.030508 / Укл. С.А. Мушнікова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 47с.

Наведені загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Банківська система», рекомендована література, робоча програма дисципліни, пояснення до тем, контрольні завдання по варіантах і рекомендації щодо їх виконання.

Призначена для студентів напрямку 6.030508 – фінанси і кредит заочної форми навчання.

Друкується за авторською редакцією

Укладач С.А. Мушнікова, канд. екон. наук, доц.

Відповідальний за випуск І.Г. Сокиринська, канд. екон. наук, доц.

Рецензент В.С. Кирилюк, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку 26.05.15. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 2,58. Умов. друк. арк. 2,56. Тираж 250 пр. Замовлення № 91

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

ВСТУП

Ефективне функціонування національної економіки значною мірою визначається рівнем розвитку банківської системи. У розвинених країнах банківська система представляє собою результат тривалого і складного історичного розвитку в умовах ринкової економіки. Вітчизняна ситуація з трансформацією економіки від планово-адміністративної системи управління до ринкової сталася за історично короткий період часу, що послужило швидкому розвитку банківської системи. Банківська система є невід'ємною частиною сучасного грошового господарства, її функціонування тісно пов'язане з потребами відтворення. Перебуваючи в центрі економічного життя, обслуговуючи інтереси держави та виробників, суб'єкти банківської системи опосередковують зв'язки між промисловістю і торгівлею, сільським господарством і населенням, та ін. За допомогою банків відбувається акумуляція тимчасово невикористаних вільних грошових коштів, їх перерозподіл.

Навчальна дисципліна “Банківська система” висвітлює функціонування дворівневої банківської системи, охоплюючи питання складу і основних функцій центрального банку, як першого рівня з однієї сторони, з іншої – розглядаються питання другого рівня банківської системи, а саме банківських установ, як основного посередника фінансового ринку.

Навчальна дисципліна “Банківська система” є нормативною і входить до циклу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Метою вивчення дисципліни є формування базових знань з питань функціонування банківської системи України її впливу на грошово-кредитну політику держави, засвоєння закономірностей дії елементів банківської системи пов'язаною із формуванням та розподілом фінансових ресурсів на макро- і мікрорівнях.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- загальні питання створення та функціонування банківської системи України;
- функції центрального банку країни;
- нормативно-правові засади грошово-кредитної політики Національного банку України;
- суб'єкти та об'єкти банківської системи України;

- операції та функції банківських установ, їх роль у ринковій економіці;
- закономірності впливу діяльності банківських установ на грошово-кредитну політику держави;
- теоретичні основи формування та розподілу фінансових ресурсів установ банків;
- заходи контролю центрального банку держави за діяльністю банківських установ;

вміти:

- визначати доходи і витрати центрального банку держави;
- розраховувати та оцінювати ліквідність банківської системи країни;
- відокремлювати джерела формування та засоби їх розподілу в банківських установах;
- читати і тлумачити основні фінансові звіти банківських установ;
- розраховувати основні показники фінансової діяльності банківської установи та її ефективність;
- визначати нормативи дотримання основних вимог НБУ до діяльності банківських установ.

1. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Відповідно до навчального плану дисципліну “Банківська система” вивчають студенти спеціальності 6.030508 – фінанси і кредит.

Самостійне вивчення тем дисципліни “Банківська система” тісно пов’язане з базовими дисциплінами “Макроекономіка”, “Мікроекономіка”, “Міжнародна економіка”, “Національна економіка”, “Гроші та кредит”. Набуті знання і вміння при вивченні дисципліни використовуються при вивченні дисципліни “Фінанси”.

Відповідно до навчального плану загальний обсяг дисципліни “Банківська система” становить 180 годин.

Підставою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота над нормативними документами, підручниками і навчальними посібниками. Самостійну роботу варто вести систематично за визначеним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми та програмою;

- 2) уважне читання відповідної глави підручника;
- 3) конспектування досліджуваного матеріалу;
- 4) виконання контрольної роботи.

Згідно з робочою програмою студент повинен оволодіти усіма темами дисципліни. Нижче наводяться методичні вказівки до вивчення окремих тем дисципліни.

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика банківської системи

Історичний досвід та передумови створення банківської системи. Етапи створення дворівневої банківської системи. Суб'єкти банківської системи та їх загальна характеристика.

Методичні вказівки

Багатовіковий розвиток економічних відносин в світовому господарстві та окремі державі зумовили виникнення фінансового посередника. Це покликано тим, що у одних осіб з'являлись тимчасово вільні кошти, у інших їх вкрай не вистачало. Таким чином, основним фінансовим посередником становилися банки, через які відбувався рух грошових коштів, і які становилися гарантами у кредитних відносинах.

Із зростанням обороту грошових коштів, пов'язаним з розвитком промисловості, наприкінці XIX сторіччя стає необхідність виділення центральних банків як контролюючого органу та емісійного центру. З того часу виникає потреба в створенні дворівневої банківської системи. При вивченні цієї теми необхідно приділити особливу увагу функціям окремих суб'єктів дворівневої банківської системи.

Питання для самоконтролю

1. Що стало причиною виникнення дворівневої банківської системи?
2. Чим характеризується етап розвитку банківської системи ринкової економіки?
3. До якого рівня банківської системи відносяться центральні банки?

4. Надайте характеристику другого рівня банківської системи в ринковій економіці.
5. В якій державі та в який період часу виник перший центральний банк?

Тема 2. Банківські системи країн ринкової економіки

Особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки: США, Німеччини, Англії, Італії, Японії та Росії. Особливості та етапи створення банківської системи України.

Методичні вказівки

Кожна країна має особливості розвитку ринкових відносин з чим й пов'язано формування та умови функціонування конкретної банківської системи. Так, найстарішою банківською системою вважають англійську, з виникненням першого центрального банку – Банку Англії. Особливостями банківської системи США є наявність Федеральної Резервної Системи, функціонування якої має специфічний характер по відношенню до ін. банківських систем в світі. Банківська система Німеччини, з однієї сторони, формує та контролює рух грошових коштів на території земель країни, з іншої – є центральною відповідальною країною ЄС.

На відміну від розвинутих країн світу, банківська система України має особливості: менш тривалий період розвитку; найбільш інтенсивний розвиток на пострадянському просторі та ін. При вивченні теми особливу увагу слід приділити етапам та причинам розвитку банківської системи України, як основному регулятору грошово-кредитної політики держави.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості функціонування має банківська система Англії?
2. Які особливості функціонування має банківська система США?
3. Які особливості функціонування має банківська система Німеччини?
4. Які особливості функціонування має банківська система Японії?
5. Які особливості функціонування має банківська система України?

Тема 3. Центральний банк України – НБУ

Етапи становлення та розвитку Національного банку України. Статус та основні функції НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ: нормативно-правові

засади та сучасні інструменти й механізм грошово-кредитної політики. Ліквідність банківської системи України. Сучасний стан ліквідності. Основні напрями вдосконалення управління ліквідністю банківської системи України.

Методичні вказівки

Національний банк України є основним органом регулювання грошово-кредитної політики держави та управління банківською системою України. В розрізі цієї теми, необхідним є визначення: основних функцій НБУ; інструментів грошово-кредитної політики центрального банку; визначення стану, контролю та регулювання ліквідності банківської системи в цілому.

Питання для самоконтролю

1. Які основні функції виконує НБУ?
2. Які інструменти грошово-кредитної політики використовує НБУ у регулюванні грошової маси в обороті країни?
3. В чому полягає інструмент обов'язкового резервування грошово-кредитної політики НБУ? В яких випадках він використовується?
4. Що розуміється під «станом ліквідності» банківської системи?
5. З якою метою використовується інструмент процентної політики НБУ?

Тема 4. Установа банку як основний елемент банківської системи

Види та операції банківських установ. Взаємозв'язок із першим рівнем банківської системи: порядок реєстрації комерційних банків; ліцензування банківської діяльності; організаційна структура та управління банком.

Методичні вказівки

Діяльність банківської установи має специфічний характер. Виконуючи обов'язки фінансового посередника на фінансовому ринку, банківська установа виконує функції, що пов'язані, по-перше, із формуванням та регулюванням грошової маси на макроекономічному рівні, по-друге, як самостійно господарюючий суб'єкт – з отриманням позитивного результату від своєї діяльності. При вивченні цієї теми студент повинен розрізняти функції банківської установи, виділяти операції, що виконує банк із залучення та використання грошових коштів. Основним питанням теми є освоєння нормативно-законодавчої бази з реєстрації та ліцензування банківської діяльності, що встановлюється НБУ.

Питання для самоконтролю

1. Які вимоги НБУ необхідно виконувати при створенні банківської установи?
2. В якому порядку відбувається реєстрація банку?
3. Перелічити основні операції банку при залученні коштів.
4. До яких операцій банківської установи відносяться операції з розміщення коштів?
5. Які основні функції виконує банк?

Тема 5. Власний капітал банківської установи

Загальна характеристика банківських ресурсів. Власний капітал банку, його формування і структура. Основні нормативні положення щодо формування власного капіталу банківської установи.

Методичні вказівки

Серед банківських ресурсів, відповідно до нормативних вимог НБУ, власний капітал займає не більше 20%. Але, незважаючи на незначну вагу, власний капітал банківських установ відіграє значну страхову дію для власників, акціонерів та вкладників банку. Враховуючи особливості дії власного капіталу, при вивченні теми, необхідним є визначення його структури з розподілом на основний та додатковий, напрямки їх формування та використання, особливо ту їх частину, яка може бути використана в активних операціях банку.

Питання для самоконтролю

1. З яких складових формується власний капітал банківської установи?
2. Що можна віднести до основного капіталу банку?
3. Які статті враховуються при визначенні додаткового капіталу банку?
4. За допомогою яких основних показників НБУ контролює та регулює рівень власного капіталу банківської установи?
5. На виконання яких операцій спрямовано розподіл власного капіталу банківської установи?

Тема 6. Залучені та запозичені ресурси банків

Загальна характеристика та класифікація залученого капіталу банківської установи. Формування депозитних ресурсів. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Нормативні положення до визначення загального, обов'язкового та вільного резервів банківської установи.

Методичні вказівки

Процес формування ресурсів банківської установи забезпечуються операціями, які мають назву пасивних. Для зручності розуміння утворення джерел банківських ресурсів необхідно вдатися до їх класифікації. Необхідно відрізнити джерела формування власних ресурсів (власного капіталу) банку та залучених і запозичених ресурсів.

Студент повинен розуміти різницю між залученими та запозиченими коштами. Залучені кошти банку – кошти, які банк залучає на строкові вклади та депозити, а також залишок безстрокових коштів на розрахункових рахунках клієнтів банку. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або міжбанківських кредитів, в тому числі наданих НБУ.

Питання для самоконтролю

1. До яких джерел формування банківських ресурсів відносять залучені та запозичені кошти?
2. Які ресурси банку відносять до загального резерву?
3. В якій послідовності вирішується розподіл ресурсів банківської установи на загальний та вільний резерв?
4. Яким чином визначається рівень обов'язкового резерву банку?
5. Які ресурси банківської установи вважаються платними, чому?

Тема 7. Загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування

Загальні основи операцій банків з розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Ведення рахунків клієнтів. Безготівкові міжгосподарські розрахунки. Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції.

Методичні вказівки

Після вивчення цієї теми студент зможе розуміти сутність, принципи та порядок здійснення безготівкових розрахунків, які здійснюються шляхом

записів на відповідних рахунках клієнтів (розрахункових, поточних, строкових, кредитних та ін.). Необхідно уяснити, що безготівкові розрахунки відрізняються за засобами платежів та за формами розрахункових документів, вміти пояснити, в яких умовах використовують конкретний розрахунковий документ, який порядок сплати існує, за яких умов банк може зупинити операції з виконання платіжних доручень.

Від безготівкових розрахунків слід відрізнити операції банку з готівковими коштами при наданні клієнтам касових послуг. Касові операції банки здійснюють на основі єдиних правил, що встановлені НБУ. Ці правила визначають порядок прийому, видачі, зберігання та обліку готівки. Слід розуміти зміст поняття касового обороту, методу розрахунку прогнозного касового обороту, ціль формування резервних фондів готівкових коштів.

Питання для самоконтролю

1. До яких операцій банківської установи відносять розрахункові?
2. Яких принципів необхідно дотримуватися при обранні банку для виконання розрахунково-касових операцій?
3. Які основні форми безготівкових розрахунків використовуються в українській банківській практиці?
4. В якій послідовності здійснюються безготівкові операції банку?
5. Чим відрізняється безготівковий оборот банку від готівкового?

Тема 8. Касові операції банківських установ

Порядок встановлення ліміту каси підприємствам. Порядок прийняття та видачі банками готівкових коштів. Забезпечення виконання касової дисципліни.

Методичні вказівки

Незважаючи на зменшення кількості касових операцій банками, деякі суб'єкти господарювання активно їх використовують в розрахунках з оплати праці, товарів та послуг. Найбільш розповсюдженими користувачами цих послуг є підприємства торгівлі. Операції з використанням готівкових коштів слід поділити на три напрямки:

- встановлення ліміту каси для суб'єктів господарювання банківськими установами;

- роботу операційної, вечірньої кас з прийняття та видачі готівки;
- роботу служби інкасації з вилучення готівки.

При вивченні теми студенту слід звернути увагу на особливості діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання при визначенні ліміту каси.

Питання для самоконтролю

1. Чим характеризуються готівкові розрахунки суб'єктів господарювання?
2. На підставі чого встановлюється ліміт каси для суб'єктів господарювання?
3. В якій послідовності проводиться інкасація коштів?
4. Чим відрізняється діяльність «операційної» та «вечірньої» кас банківської установи?
5. Визначте особливості видачі та прийняття готівкових коштів через касу банку.

Тема 9. Безготівкові операції банківських установ

Безготівкові міжгосподарські розрахунки: форми розрахунків та оформлення документів. Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції.

Методичні вказівки

Найбільшу частину (понад 85%) грошового обороту в державі складають безготівкові розрахунки. За їх допомогою відбуваються як міжгосподарські розрахунки (оплата сировини, матеріалів, готової продукції та ін.) між споживачем та продавцем; сплата податків та обов'язкових платежів між державними органами управління та суб'єктами підприємництва; так і міжбанківські розрахунки. Вивчення цієї теми пов'язано з визначенням форм безготівкових розрахунків між різними суб'єктами, особливостями супроводжувальних документів та веденням поточних рахунків банківськими установами. Особливістю міжбанківських розрахунків є використання системи електронних платежів (СЕП).

Особливу увагу слід приділити розповсюдженню розрахунків з використанням пластикових карток, їх різновидам, вартості випуску, обслуговування з визначенням ефективності від їх використання.

Питання для самоконтролю

1. Які операції банків розуміють під безготівковими?
2. В чому полягають особливості використання платіжного доручення та платіжної вимоги-доручення?
3. В яких випадках використовується акредитивна форма розрахунків?
4. Які основні реквізити повинні відображатися в чековій формі розрахунку?
5. Чим підкріплюється згода банку та клієнту на виконання безготівкових розрахунків?
6. В чому полягає особливість системи електронних платежів?

Тема 10. Класифікація банківських кредитів

Принципи й умови кредитування банківських установ. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Основні положення формування ціни банківського кредиту. Процес банківського кредитування. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів.

Методичні вказівки

Кредитні операції пов'язані з розміщенням банківських ресурсів і належать до активних операцій банківської установи. Забезпечення суб'єктів господарювання кредитами – один із головних обов'язків банку по розвитку реального сектору економіки країни. Тому, при вивченні теми необхідно звернути увагу на питання – яку питому вагу займають кредитні операції в активах банківської установи.

Слід також оцінити досконалість кредитної політики банку. Якщо в балансі значна сума кредитів, що прострочені, або безнадійні до повернення, тоді можливий висновок про поганий контроль за фінансовим станом і надійністю позичальника і банк може одержати від кредитних операцій не прибуток, а збиток.

Використовуючи знання з фінансової математики, одержані при вивченні дисципліни “Фінанси”, студенти повинні вміти виконувати розрахунки визначення вартості кредитних ресурсів та плати за них, вміти скласти графік обслуговування боргу за різних умов його повернення та сплати відсотків.

Питання для самоконтролю

1. Класифікуйте кредитні операції за різними ознаками.
2. В якій послідовності відбувається кредитний процес банківської установи?
3. Що відображає оцінка кредитоспроможності позичальника?
4. Які ризики виникають в кредитному процесі банку?
5. Перелічити основні форми повернення кредитних ресурсів і плати за користування кредитом.

Тема 11. Оцінка кредитоспроможності позичальника

Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат. Методики оцінки кредитоспроможності позичальника і особливості оцінки юридичної та фізичної осіб: основні показники, критерії оцінювання, експертні висновки.

Методичні вказівки

З метою виявлення рівня ризиків від неповернення кредитів, наданих юридичним та фізичним особам, банківські установи проводять оцінку кредитоспроможності потенційного позичальника. На підставі рекомендованої методики оцінки кредитоспроможності позичальника НБУ, кожен банк проводить оцінку можливих ризиків з урахуванням специфіки діяльності та кредитних продуктів, які надаються. Причому, в методиках оцінки кредитоспроможності юридичних та фізичних осіб існують певні відмінності.

Студенти повинні пояснити характер ризиків, які виникають в процесі кредитування клієнтів, а також засоби запобігання можливих втрат від кредитних операцій.

Питання для самоконтролю

1. В якій послідовності проводиться оцінка кредитоспроможності потенційного позичальника – юридичної особи?
2. Якими основними показниками визначається рівень ризику неповернення кредитів юридичних осіб?
3. В чому полягає особливість визначення кредитоспроможності потенційного позичальника – фізичної особи?
4. Які фактори впливають на рівень ризику неповернення кредитів?

5. Чим відрізняється методика оцінки кредитоспроможності позичальника юридичної та фізичної особи?

Тема 12. Операції банків з векселями

Характеристика та види векселів. Урахування та перерахування векселів. Кредити під заставу векселів. Авалювання та акцептування векселів. Видача гарантій на забезпечення оплати векселів.

Методичні вказівки

Вексель представляє собою борговий цінний папір відповідної форми та поєднує в собі розрахункову та кредитну операції. При вивченні цієї теми студент повинен виділяти ті види векселів, які можуть використовуватися саме банківською установою. Слід розуміти проведення документообігу за допомогою різних видів векселів по конкретних операціях й умови, які привабливі для банку та клієнта.

Студенти повинні розрізняти операції з авалювання та акцептування векселів, вміти розраховувати дисконт банку та відрізняти його від процентної ставки за користування кредитом.

Поряд з комерційними векселями, банки можуть самі користуватися фінансовим векселем, операція за яким банк залучає кошти.

Питання для самоконтролю

1. Що представляє собою вексель як цінний папір?
2. Надайте класифікацію векселів.
3. В чому полягає документообіг за участю переказного векселя?
4. В якій послідовності відбувається акцептування векселів?
5. Яким чином відбувається залучення коштів за допомогою фінансового векселя?

Тема 13. Операції банків з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Емісійні операції банків. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Заставні операції банків з цінними паперами. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів

Методичні вказівки

У банківській практиці інвестиціями є кошти банків, які вони вкладають в цінні папери підприємств, організацій, установ різних форм власності на порівняно тривалий час. Сукупність цінних паперів, придбаних банком (акції, облігації) належать до банківських інвестицій, якщо вони обертаються на ринку цінних паперів та є борговими зобов'язаннями.

Слід вияснити, що кредитні та інвестиційні операції банківських установ в складі активних операцій найбільш важливі, тому що саме вони дозволяють одержувати більшу частку банківського прибутку. Як і кредитні, інвестиційні операції – ризикові. Слід вміти виконувати розрахунки, що дозволяють визначити співвідношення ризику і доходу та обрати відповідну тактику формування інвестиційного портфелю банку.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає діяльність банківської установи на ринку цінних паперів?
2. Які цінні папери відносять до інвестиційних? Надати їх характеристику.
3. В чому полягає процес формування портфелю цінних паперів банку?
4. Чим відрізняються операції банку з цінними паперами по розміщенню та залученню коштів?
5. Що є емісійні операції банку?

Тема 14. Загальна характеристика та види нетрадиційних банківських операцій та послуг

Нетрадиційні банківські операції, їх загальна характеристика та особливості надання. Банківські гарантії та поручительства. Операції з дорогоцінними металами. Фінансовий інжиніринг.

Методичні вказівки

Крім відсоткових операцій, банківські установи надають клієнтам різноманітні платні послуги: лізингові, факторингові, трастові, агентські, страхові, консультативні, гарантійні та ін. Необхідно розуміти сутність перелічених послуг, існуючий порядок їх виконання, як клієнти сплачують банку платню від виду банківської послуги.

Особливу увагу слід приділити загально розповсюдженій системі використання пластикових карток і розвитку цієї послуги в українській банківській практиці. Слід відзначити, що у сфері здійснення банківських безвідсоткових послуг банки України значно відстають від зарубіжних банків, і це є саме той напрямок роботи банківських установ, який надалі буде займати значне місце у складі джерел надходження банківського прибутку.

Питання для самоконтролю

1. Перелічити основні платні послуги, що пропонуються банками України.
2. Яким чином формується плата за проведення послуги банком?
3. За якими ознаками класифікують пластикові картки?
4. Який оборот (готівковий чи безготівковий) в основному обслуговується за наданням банківських послуг?
5. В чому полягають перспективи розвитку надання платних послуг банками України?

Тема 15. Лізингові операції. Факторинг та форфейтинг

Організація лізингового процесу, суб'єкт та об'єкт лізингу. Порядок розрахунку вартості лізингових операцій. Визначення факторингу та форфейтингу, вартості надання послуг. Організація проведення факторингової та форфейтингової операцій

Методичні вказівки

Лізингові, факторингові та форфейтингові операції мають специфічний характер дії, поєднуючи кредитні та гарантійні операції банків. Але кожна з операцій має свої особливості. Так, наприклад, особливістю лізингових операцій банку є визначення лізингодавця та лізингоотримувача з передачею права власності, відповідальності та вартості операції. За змістом факторингова та форфейтингова операції мають деякі спільності, але необхідно зауважити, що факторинг виконується на території держави, а форфейтинг в зовнішньоекономічних стосунках. Тому, при вивченні теми, необхідно звернути увагу на організацію проведення операції, суб'єкти та розрахунок їх вартості.

Питання для самоконтролю

1. В якій послідовності виконується лізингова операція банку?
2. Хто є суб'єктами лізингових операцій?
3. На підставі яких факторів відбувається факторингова операція?
4. Що є підставою для проведення форфейтингової операції банку?
5. В якій послідовності виконується факторингова операція банку?

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Основна література

1. Закон України “Про національний банк України” від 20 травня 1999 р.
2. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р.
3. “Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті”. Постанова Правління НБУ №135 від 29.03.2001 р.
4. “Інструкція про організацію роботи з готівковим обігом установами банків України”. Постанова Правління НБУ №69 від 19.02.2001 р.
5. “Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні”. Постанова Правління НБУ №72 від 19.02.2001 р.
6. “Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України”. Постанова Правління НБУ №508 від 16.12.2002 р.
7. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.
8. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
9. Ковальчук К. Ф. Банківські операції: Навч. посіб. / К.Ф. Ковальчук, І.В. Вишнякова, Л.М. Савчук, І.Г. Сокиринська — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 232 с.
10. Національний банк і грошово - кредитна політика. Підручник /За ред. А.М.Мороза і М.Ф. Пуховкіної. – К: КНЕУ, 2009. – 476 с.

11. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: Навчальний посібник / А.О. Єпіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2007. – 523 с.

12. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д.Алексєєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М. Герасимовича. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с.

13. Кредитна система України і банківські технології: Навчальний посібник: У 3 кн. за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І.В. Сала. – Львів: ЛБІ НБУ, 2002.

3.2. Додаткова література

14. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки [Текст] : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л. В. Кривенко ; [Л. В. Кривенко, О. М. Дутченко, М. І. Синюченко та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 210 с.

15. Руденко Л.В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках: Посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 376 с. (Альма-матер)

16. Банківський менеджмент: Навч. посібник / О.А. Кириченко, І.В. Гіленко, С.Л. Роголь та ін.; за ред. О.А. Кириченка. – 3 вид., перероб. і доп.– К.: Знання-Прес, 2002. – 438 с.

17. Дж. Синки, мл. Управление финансами в коммерческих банках. Пер. с англ., 4-ое переработанное изд. / Под ред. Р.Я. Левиты, Б.С. Пинскера. – М.: Catallaxy, 1994. – 820 с.

18. Періодичні видання: “Вісник НБУ”, “Банківська справа”, “Фінанси України”, “Економіка України” та ін.

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної, відповідно до якої студент повинен надати поширену відповідь на теоретичне питання, та рішення практичної ситуації стосовно аналізу фінансово-економічної діяльності банківської установи, яке проводиться на підставі фінансової звітності банку (балансового звіту; звіту про прибутки та збитки) з поетапним вирішенням задач (Додаток 1,2):

- оцінки власного капіталу банку;
- виконання аналізу зобов'язань банківської установи;
- аналізу діяльності банку з активних операцій;
- оцінки ефективності діяльності банківської установи.

Кожна з наведених задач має під собою ряд складових, які необхідно обґрунтувати, тобто провести в динаміці аналіз окремих показників банківської діяльності та пропонувати висновки за його результатами.

Студент обирає індивідуальне завдання теоретичного та практичного характеру відповідно до першої літери прізвища та останніх двох цифр залікової книжки. Студенти, прізвища яких починаються з літер:

- з А по В виконують - варіант 1 ;	- з П по С виконують – варіант 7;
- з Г по Д виконують - варіант 2;	- з Т по Ф виконують – варіант 8;
- з Е по Ж виконують - варіант 3;	- з Х по Ц виконують – варіант 9;
- з З по І виконують - варіант 4;	- з Ч по Ш виконують – варіант 10;
- з К по Л виконують - варіант 5;	- з Щ виконують – варіант 11;
- з М по О виконують – варіант 6;	- з Ю по Я виконують – варіант 12.

Так, наприклад, якщо прізвище студента Іванов В.В., а останні цифри залікової книжки 36, то для виконання теоретичної частини студент повинен відповісти на питання №36, а для рішення ситуаційної частини обрати варіант 4.

4.1. Теоретичні питання

1. Розкрийте причини і охарактеризуйте шляхи створення центральних емісійних банків.
2. Дайте загальну характеристику статусу центральних емісійних банків.
3. Надайте характеристику основних задач і функцій центральних банків.
4. Охарактеризуйте основні операції центральних банків.
5. Європейська система центральних банків, основи її організації і діяльності.
6. Національний банк України, його статус і основні функції.
7. Система і органи управління НБУ.
8. Фінансове забезпечення діяльності НБУ.
9. Система і органи управління центральних банків (світовий досвід).

10. Виникнення центральних емісійних банків і форми їх організації.
11. Розкрийте сутність і значення кредитів, що надаються центральними банками банківським установам.
12. В чому постає зміст еволюції кредитних відносин НБУ з банками.
13. Охарактеризуйте досвід центральних банків зарубіжних країн з кредитування банківських установ.
14. Розкрийте зміст рефінансування банків за допомогою проведення кредитних аукціонів.
15. В чому суть кредитування банків під забезпечення державними цінними паперами.
16. Що собою представляє селективна політика адресного рефінансування.
17. Яку роль відіграє центральний банк в організації платіжної системи країни.
18. Охарактеризуйте сучасні платіжні системи розвинутих країн світу.
19. Дайте характеристику і класифікацію міжбанківських розрахунків.
20. Економічна сутність і необхідність міжбанківських розрахунків.
21. Розкрийте сутність моделей міжбанківських розрахунків через консолідований коррахунок.
22. Обґрунтуйте значення розрахунків через систему електронних платежів НБУ.
23. Розкрийте значення створення національної системи масових електронних платежів.
24. Розкрийте сутність і значення грошово – кредитної політики в економіці країни.
25. Обґрунтуйте головні цілі грошово – кредитної політики: стратегічні, проміжні та оперативні.
26. Пояснити взаємозв'язок грошово – кредитної політики з податковою, бюджетною і валютною політикою.
27. Дайте характеристику і класифікацію основних інструментів грошово – кредитної політики.
28. Розкрийте основні напрями та параметри використання резервних вимог.

29. Охарактеризуйте розвиток політики обов'язкового резервування в Україні.
30. В силу яких причин відбувається зміна обсягів і умов рефінансування.
31. В чому полягає політика рефінансування комерційних банків.
32. Чим характеризується розвиток політики рефінансування в Україні.
33. Розкрийте сутність операцій центрального банку на відкритому ринку .
34. В чому полягають звичайні операції центрального банку з цінними паперами на вторинному ринку?
35. Охарактеризуйте селективні інструменти грошово – кредитної політики.
36. Сутність, основні принципи організації банківських установ.
37. Види банківських установ, що функціонують на фінансовому ринку України.
38. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банківської діяльності.
39. Державне регулювання діяльності банківських установ.
40. Фінансові результати діяльності та ліквідність банку.
41. Ресурси банківської установи, їх склад та структура.
42. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банківської установи.
43. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.
44. Залучений капітал банку та механізм його формування.
45. Організація безготівкових розрахунків в банках.
46. Організація готівкових грошових розрахунків в банках.
47. Основні форми безготівкових розрахунків, що використовуються на території України.
48. Інструментарій регулювання кредитної діяльності банку.
49. Сутність кредиту та банківського кредитування.
50. Організація кредитного процесу в банківській установі.
51. Порядок формування кредитного портфеля банку.
52. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Основні етапи.
53. Кредитний ризик та заходи управління ним.

54. Діяльність банків на фінансовому ринку та ринку цінних паперів.
55. Процес формування портфеля цінних паперів банківської установи.
56. Управління інвестиційними ризиками банку.
57. Загальна характеристика емісійних операцій банківської установи.
58. Посередницькі операції банків.
59. Комісійні операції банків.
60. Принципи банківського кредитування.
61. Основи організації грошових розрахунків.
62. Сутність банківської установи та основні принципи його діяльності.
63. Класифікація банківських операцій.
64. Власний капітал банку та механізм його формування.
65. Організаційна структура та органи управління банківської установи.
66. Організаційні основи функціонування банків на валютному ринку.
67. Операції з купівлі-продажу валютних цінностей банками.
68. Розрахункове обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
69. Гарантійне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
70. Класифікація векселів. Коротка характеристика.
71. Класифікація пластикових карток які обертаються на території України та її межами.
72. Характеристика факторингових операцій банківських установ. Порядок формування плати за них.
73. Характеристика форфейтингових операцій. Порядок формування плати за них банківській установі.
74. Історія виникнення банків та банківської системи.
75. Види банківських установ, їх відмінності.
76. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банківської установи.
77. Сутність кредиту та банківського кредитування.
78. Державне регулювання діяльності банківських установ.
79. Фінансові результати діяльності та ліквідність банку.
80. Класифікація банківських операцій.

81. Власний капітал банку та механізм його формування.
82. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках.
83. Залучений капітал банку та механізм його формування.
84. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банківської діяльності.
85. Гарантійне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

4.2 Практична ситуація

Шаг 1. Оцінка власного капіталу банківської установи

Необхідно виконати розрахунок наступних пропонованих показників.

1.1. Розрахунок регулятивного капіталу банку. Згідно з Базельською угодою капітал банку поділяється на такі складові:

1) Основний капітал, капітал 1-го рівня (*ОК*), до якого входять:

- сплачений зареєстрований статутний капітал;
- емісійні різниці;
- резервні фонди;
- прибутки і збитки минулих років;
- прибутки і збитки минулих років, які очікують затвердження.

2) Додатковий капітал, капітал 2-го рівня (*ДК*):

- загальні резерви;
- результати переоцінки основних засобів;
- результати поточного року.

При обчисленні загальної суми капіталу розмір додаткового капіталу не повинен перевищувати розміру основного капіталу.

Відвернення із загальної суми капіталу (*В*):

- акції та боргові цінні папери у портфелі банку на продаж та інвестиції (крім державних боргових зобов'язань);
- вкладення банку в асоційовані та дочірні компанії.

Сума регулятивного капіталу обчислюється за формулою:

$$PK = OK + DK - B. \quad (4.1)$$

1.2. Норматив достатності власного капіталу банку (K_1) показує, скільки власних коштів вистачить для забезпечення надійного зберігання коштів власників та кредиторів і розраховується за формулою:

$$K_1 = \frac{\text{Власний}_\text{ _ капітал}}{\text{Залучені}_\text{ _ кошти}} * 100\% . \quad (4.2)$$

1.3. Норматив адекватності регулятивного капіталу (K_2) (платоспроможності або коефіцієнт $K_{ука}$) враховує вплив ризиків від активних операцій банків (таблиця 4.1) на результати діяльності:

$$K_2 = \frac{\text{Регулятивний}_\text{ _ капітал}}{\text{Активи} * \text{Коефіцієнт}_\text{ _ ризику}} * 100\% . \quad (4.3)$$

Нормативне значення K_2 має бути (залежно від строку діяльності банку) не менше 8%, 12% або 15%, тобто на кожні 100 одиниць потенційних збитків банк повинен мати відповідно не менше 8, 12 або 15 одиниць власного капіталу.

Таблиця 4.1

Розподіл активів банківської установи на групи ризику

№ групи	Склад активів даної групи	% ризику
1	Готівка в касі банку; коррахунок в НБУ; боргові цінні папери центральних органів державного Управління (ОВДП)	0
2	Кредити, надані органам державного Управління	10
3	Кредити, надані місцевим органам державного Управління; цінні папери місцевих органів державного Управління	20
4	Кошти на коррахунках в інших банках; строкові депозити в інших банках; нараховані доходи по борговим цінним паперам	50
5	Усі інші активні рахунки	100

1.4. Норматив достатності власного регулятивного капіталу:

$$K_3 = \frac{\text{Регулятивний}_\text{ _ капітал}}{\text{Загальна}_\text{ _ сума}_\text{ _ активів}} * 100\% . \quad (4.4)$$

Коефіцієнт K_3 визначає достатність власного регулятивного капіталу, зважаючи при цьому на загальний обсяг банківської діяльності, незалежно від розміру різних видів ризиків. Нормативне значення K_3 повинно бути не менше 4%.

1.5. Коефіцієнт захищеності власного капіталу розраховується за формулою:

$$K_4 = \frac{\text{Основні засоби}}{\text{Власний капітал банку}} \quad (4.5)$$

Коефіцієнт характеризує захищеність власного капіталу від інфляції через вкладення коштів у нерухомість, обладнання та інші матеріальні активи. Однак таке одностороннє використання капітальних ресурсів може привести до погіршення ліквідності та платоспроможності банку. Банк може мати у власності нерухоме майно загальною вартістю не більше 25% капіталу банку.

1.6. Ефективність використання власного капіталу характеризує коефіцієнт його рентабельності:

$$K_5 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} * 100\% \quad (4.6)$$

1.7. Мультиплікатор капіталу – відображає фінансовий важіль або політику в галузі фінансування: вибір джерел формування банківських ресурсів (боргові зобов'язання чи акціонерний капітал) і обчислюється за формулою:

$$M = \frac{\text{Загальні активи}}{\text{Власний капітал}} \quad (4.7)$$

Мультиплікатор капіталу показує, яку кількість гривні активів повинна забезпечувати кожна гривня власного капіталу (тобто коштів власників банку) і, відповідно, яка частка банківських ресурсів може бути сформована у формі боргових зобов'язань. Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активними операціями банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь ризику банкрутства банку. Водночас, чим вищий мультиплікатор, тим вищий потенціал банку для більш високих виплат своїм власникам (акціонерам).

Результати проведених розрахунків необхідно звести в аналітичну таблицю та зробити відповідні висновки (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2

Аналіз власного капіталу банку

№ з/п	Назва показника	Умовне визначення	Період		Відхилення, ±	
			базовий	звітний	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
1.1	Регулятивний капітал	<i>PK</i>				
1.2	Норматив достатності власного капіталу	<i>K₁</i>				

1	2	3	4	5	6	7
1.3	Норматив адекватності регулятивного капіталу	K_2				
1.4	Норматив достатності власного регулятивного капіталу	K_3				
1.5	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	K_4				
1.6	Рентабельність капіталу	K_5				
1.7	Мультиплікатор капіталу	M				

Шаг 2. Аналіз зобов'язань банку

При аналізі зобов'язань банківської установи необхідно обчислити та зробити висновки за наступними показниками.

2.1. Аналіз масштабів діяльності банку щодо залучення зовнішніх джерел фінансування своєї діяльності. Частка зобов'язань банку в валюті балансу розраховується за формулою:

$$C_{зоб} = \frac{\text{Зобов'язання}_{\text{ банку }}}{\text{Валюта}_{\text{ балансу }}} \quad (4.8)$$

Як правило частка зобов'язань становить не менше 80%. Значення менше цієї величини означає більш високу фінансову стійкість банку, проте негативно характеризує його ділову активність.

Таблиця 4.3

Аналіз динаміки та масштабів депозитної діяльності банку

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6
2.1	Зобов'язання банку, тис. грн.				
2.2	Капітал банку, тис. грн.				
2.3	Валюта балансу банку, тис. грн.				
2.4	Частка зобов'язань в валюті балансу банку, %				
2.5	Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)				

2.2. Відносна витратність депозитів:

$$B = \frac{\text{Процентні витрати за депозитними вкладками}}{\text{Середні залишки депозитних вкладень}}. \quad (4.9)$$

Цей показник показує, скільки банк витрачає коштів на кожну гривню залучених ресурсів у вигляді строкових депозитів. Фактично його значення дорівнює середньозваженій процентній ставці за депозитами. Для оцінювання вигідності даного виду ресурсів його необхідно порівнювати із витратністю інших залучених коштів та дохідністю кредитних вкладень.

Таблиця 4.4

Аналіз відносної вартості депозитів

№ п/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6
1	Залишки депозитів на початок періоду				
2	Залишки депозитів на кінець періоду				
3	Середній залишок депозитів за період				
4	Сплачені проценти за депозитами				
5	Витратність строкових депозитів				

Процентні витрати за депозитами залежать від двох факторів: обсягу залучених строкових депозитів та середньої процентної ставки за депозитами (середньої витратності строкових депозитів).

Факторний аналіз зміни процентних витрат банку за строковими депозитами проводиться за такою факторною моделлю:

$$W = Q * B, \quad (4.10)$$

де W - процентні витрати;

Q - обсяг залучених депозитів;

B - відносна вартість депозитів.

Проведемо аналіз зміни загальної суми витрат щодо залучення депозитів за допомогою методу абсолютних різниць.

1) За рахунок зміни обсягу залучених депозитів:

$$W_q = (Q_1 - Q_0) * B_0. \quad (4.11)$$

2) За рахунок зміни середньої витратності депозитів (середньої процентної ставки за депозитами)

$$W_b = (B_1 - B_0) * Q_1. \quad (4.12)$$

Аналізуючи причини змін того чи іншого показника, необхідно виокремити фактори, що залежать від зусиль самого банку, та незалежні (зовнішні) фактори.

Аналіз використання міжбанківського кредиту (МБК) виконується з метою визначення:

- залежності діяльності банківської установи від міжбанківських кредитів;
- доцільності залучення міжбанківських кредитів;
- ефективності використання міжбанківських кредитів.

2.3. Питома вага МБК від загального обсягу зобов'язань банку:

$$K_6 = \frac{\text{МБК}_{\text{отримані}}}{\text{Зобов'язання}_{\text{всього}}} . \quad (4.13)$$

Оптимальне значення цього показника має бути 0,25-0,40.

Коефіцієнт характеризує ступінь мінімізації ризику стійкості ресурсної бази або її витратності. Значення коефіцієнта 0,25 забезпечує мінімізацію витрат. Значення коефіцієнту 0,40 – мінімізацію ризику стійкості.

2.4. Питома вага МБК, отриманих у валюті балансу, тобто в усіх джерелах:

$$K_7 = \frac{\text{МБК}_{\text{отримані}}}{\text{Валюта}_{\text{балансу}}} . \quad (4.14)$$

Оптимальне значення даного коефіцієнта має бути 0,20-0,35.

Висока питома вага МБК, отриманих у банківських ресурсах, свідчить про те, що в банку існують великі резерви підвищення рівня доходності банківських операцій.

Для оцінювання ефективності та повноти використання банком своїх зобов'язань застосовуються такі показники:

2.5. Ступінь використання платних пасивів банку

$$K_{\text{вик.рес.}} = \frac{\text{Дохідні}_{\text{активи}}}{\text{Платні}_{\text{пасиви}}} . \quad (4.15)$$

Як показує практика, норматив використання платних пасивів має становити не менше 90%.

2.6. Ефективність використання сукупних зобов'язань

$$K_{\text{вик.зоб.}} = \frac{\text{Дохідні}_{\text{активи}}}{\text{Сукупні}_{\text{зобов'язання}}} . \quad (4.16)$$

Вважається, що банк ефективно використовує в господарському обороті сукупні зобов'язання, якщо наведений показник буде не менше 75-80%.

Аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохідні активи				
2	Платні пасиви				
3	Сукупні зобов'язання				
4	Коефіцієнт використання платних пасивів				
5	Коефіцієнт використання зобов'язань				

Шаг 3. Аналіз активних операцій банку

Мета аналізу активів банку та операцій з ними конкретизується у таких завданнях:

- дослідженні та оцінці якості активів;
- дослідженні та оцінці якості “кредитного портфеля”;
- визначення узагальнюючої оцінки активів.

3.1. Оцінюючи якість активів банку, слід урахувати їх ризикованість, яка залежить від обсягу розміщення коштів в активах. Іншими словами, величину активів банку обчислюють з урахуванням коефіцієнтів їх ризиків (таблиця 4.1). За ступенем ризику вкладень та можливості втрати частини їх вартості активи банку поділяються на п'ять груп з коефіцієнтами від нуля до одиниці.

Величина активів з урахуванням їх якості розраховується за формулою:

$$A_p = \sum_{i=1}^n A_i * k_{pi} , \quad (4.17)$$

де A_p – активи банку, зважені на коефіцієнт ризику;

A_i – види активів i -го ступеня ризику;

k_{pi} – коефіцієнт ризику i -го ступеня;

n – кількість видів активів, згрупованих за ступенем ризику.

3.2. Коефіцієнт миттєвої ліквідності:

$$K_{мл} = \frac{K_{кр} + K_{к}}{K_{пр}} * 100\% , \quad (4.18)$$

де $K_{мл}$ – коефіцієнт миттєвої ліквідності, %;

$K_{кр}$ – кошти на коррахунках в інших банках, грн.;

$K_{к}$ – кошти в касі банку, грн.;

$K_{пр}$ – кошти, залучені банком на поточні рахунки, грн.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань банк може сплатити у терміновому порядку. Нормативне значення повинно бути не менше 20%.

3.3. Коефіцієнт загальної ліквідності:

$$K_{zl} = \frac{\text{Загальні}_{-}\text{активи}}{\text{Загальні}_{-}\text{зобов'язання}} * 100\% . \quad (4.19)$$

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує запас фінансової міцності банку. Його нормативне значення повинно бути не менше 100%.

3.4. Коефіцієнт співвідношення суми високоліквідних активів і робочих активів банку характеризує питому вагу високоліквідних активів банку в робочих активах:

$$K_{ca} = \frac{\text{Високоліквідні}_{-}\text{активи}}{\text{Робочі}_{-}\text{активи}} * 100\% . \quad (4.20)$$

За визначенням НБУ, робочі активи включають: кошти на коррахунках; в касі; вкладені в майно; розміщені в інших банках, цінних паперах та інші активи, що дають дохід банку.

До високоліквідних активів відносять активи, які можна швидко конвертувати в готівкові або безготівкові кошти, але вони не дають банку доходу: готівкові кошти і банківські метали; кошти до запитання в НБУ; кошти до запитання в інших банках; строкові депозити в НБУ.

3.5. Дохідність активів за рахунок кредитних операцій – розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму активів:

$$K_{дох.акт.} = \frac{\text{Дохід}_{-}\text{від}_{-}\text{кредитних}_{-}\text{операцій}}{\text{Середня}_{-}\text{сума}_{-}\text{активів}} . \quad (4.21)$$

Він характеризує внесок кредитних операцій у загальну дохідність активів.

3.6. Дохідність кредитних вкладень:

$$K_{дох} = \frac{\text{Дохід}_{-}\text{від}_{-}\text{кредитних}_{-}\text{операцій}}{\text{Середня}_{-}\text{сума}_{-}\text{кредитних}_{-}\text{вкладень}_{-}\text{за}_{-}\text{період}} . \quad (4.22)$$

Даний коефіцієнт характеризує ефективність вкладень у кредитні операції і показує, скільки банк отримає доходів з кожної гривні, вкладеної саме в кредитні операції.

3.7. Показник рентабельності кредитних операцій:

$$P = \frac{\text{Проценти}_\text{ доходи}_\text{ від}_\text{ кредитів}}{\text{Процентні}_\text{ витрати}_\text{ на}_\text{ залучення}_\text{ ресурсів}} * 100\% . \quad (4.23)$$

Цей показник характеризує ефективність обраної політики щодо регулювання співвідношення між ціною ресурсної бази та ціною розміщення ресурсів. Зростання даного коефіцієнта характеризує високу якість менеджменту в банку.

3.8. Прибутковість кредитних операцій:

$$\Pi = \frac{\text{Прибуток}_\text{ від}_\text{ кредитних}_\text{ операцій}}{\text{Середні}_\text{ кредитні}_\text{ вкладення}} . \quad (4.24)$$

Даний коефіцієнт показує, скільки отримано прибутку від кредитних операцій на кожну гривню, вкладену в кредитні операції.

Таблиця 4.6

Аналіз ефективності кредитних операцій

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохід від кредитних операцій				
2	Середні активи				
3	Середні кредитні вкладення				
4	Витрати на залучення ресурсів				
5	Прибуток від кредитних операцій				
6	Всього доходів банку				
7	Дохідність кредитних операцій ($K_{\text{дох}}$)				
8	Рентабельність кредитних операцій (Р)				
9	Прибутковість кредитних операцій				

Шаг 4. Оцінка ефективності діяльності банківської установи

Основними показниками, що характеризують прибутковість банку, є такі:

- норма прибутку на капітал (рентабельність капіталу);
- рентабельність (прибутковість) активів;
- рентабельність витрат;
- чистий спред;
- чиста процентна маржа.

4.1. Норма прибутку на капітал (R_k) характеризує ефективність використання капіталу:

$$R_k = \frac{\text{Чистий}_\text{прибуток}}{\text{Балансовий}_\text{капітал}} * 100\% . \quad (4.25)$$

Даний показник показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. капіталу банку і характеризує економічну віддачу капіталу. Банк працює ефективно, якщо значення показника не менше 15%.

4.2. Рентабельність активів (R_a) відображає внутрішню політику банку, професіоналізм його менеджерів, які підтримують оптимальну структуру активів і пасивів з погляду доходів і витрат.

$$R_a = \frac{\text{Чистий}_\text{прибуток}}{\text{Сукупні}_\text{активи}} * 100\% . \quad (4.26)$$

Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому випадку, коли значення показника не менше 1%.

4.3. Рентабельність витрат (R_e) характеризує рівень віддачі витрат банку й оцінює суму прибутку, що припадає на одиницю витрат:

$$R_e = \frac{\text{Чистий}_\text{прибуток}}{\text{Витрати}_\text{банку}} * 100\% . \quad (4.27)$$

4.4. Чистий спред характеризує рівень узгодженості процентної політики банку за кредитними і депозитними операціями. Оптимальне значення показника не менше 1,25%.

$$ЧС = \frac{ПД}{КП} * 100 - \frac{ПВ}{ПЗ} * 100 , \quad (4.28)$$

де $ПД$ – процентні доходи за кредитними операціями;

$КП$ – кредитний портфель;

$ПВ$ – процентні витрати за депозитами;

$ПЗ$ – підпроцентні зобов'язання.

4.5. Чиста процентна маржа дає змогу оцінити здатність банку утворювати чистий процентний дохід, використовуючи загальні активи. До деякої міри можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку.

$$ЧПМ = \frac{\text{Процентні}_\text{доходи} - \text{Процентні}_\text{витрати}}{\text{Загальні}_\text{активи}} * 100\% . \quad (4.29)$$

Оптимальним значенням показника є 4,5%. Зменшення процентної маржі сигналізує про загрозу банкрутства.

Результати розрахунків звести в таблицю та зробити відповідні висновки.

Таблиця 4.7

Аналіз ефективності діяльності банківської установи

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Рентабельність капіталу (R_k)				
2	Рентабельність активів (R_a)				
3	Рентабельність витрат (R_e)				
4	Чистий спред (ЧС)				
5	Чиста процентна маржа (ЧПМ)				

4.3. Приклад рішення

Вихідні дані для вирішення практичної ситуації наведені в таблицях 4.8, 4.9.

Таблиця 4.8

Балансовий звіт банківської установи, тис. грн.

Найменування статті	Період	
	Базовий	Поточний
АКТИВИ		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Грошові кошти та залишки в НБУ	7 656,0	13 593,0
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	1 564,0	2 669,0
Кошти в інших банках НОСТРО	30218,0	37 585,0
Цінні папери на продаж	12 92,0	5 398,0
Кредити та заборгованість клієнтів	156534,0	89 937,0
Інвестиційні цінні папери	72,0	72,0
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	468,0	400,0
Основні засоби та нематеріальні активи	38789,0	29 370,0
Нараховані доходи до отримання	867,0	2 351,0
Інші активи	9 357,0	43 403,0
Усього активів	257917,0	224778,0
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків ЛОРО	35 376,0	42 254,0
Строкові кошти фізичних осіб	141001,0	130194,0
Короткострокові депозити СГД	7 145,0	124,0
Боргові цінні папери, емітовані банком	6 494,0	-
Нараховані витрати до сплати	1 768,0	3 343,0
Інші зобов'язання	7 309,0	5 521,0
Усього зобов'язань	199093,0	181436,0

Продовження таблиці 4.8

1	2	3
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	30 000,0	30 000,0
Результат минулих років	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-
Емісійні різниці	15 000,0	-
Загальні резерви	3 961,0	3 709,0
Результат переоцінки	8 730,0	8 730,0
Нерозподілений прибуток поточного року	1 133,0	903,0
Усього власного капіталу	58 824,0	43 342,0
Усього пасивів	257917,0	224778,0

Таблиця 4.9

Звіт про прибутки та збитки, тис. грн.

Найменування статті	Період	
	Базовий	Поточний
Процентний дохід	28 754,0	20 712,0
Процентні витрати	-24 112,0	-21 888,0
Чистий процентний дохід	4 642,0	-1 176,0
Комісійний дохід	8 965,0	6 500,0
Комісійні витрати	-8 189,0	-1 468,0
Чистий комісійний дохід	776,0	5 032,0
Дивідендний дохід	-	2,0
Чистий торговельний дохід	10 240,0	11 429,0
Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	-	3,0
Інший операційний дохід	282,0	254,0
Операційний дохід	15 940,0	15 544,0
Загальноадміністративні витрати	-9 866,0	-11 634,0
Витрати на персонал	-5 491,0	-4 002,0
Прибуток від операцій	583,0	-92,0
Витрати на безнадійні борги	200,0	420,0
Прибуток до оподаткування	783,0	328,0
Податок на прибуток	-304,0	-76,0
Прибуток після оподаткування	479,0	252,0
Непередбачені доходи/витрати	3,0	-
Чистий прибуток/збиток банку	482,0	252,0

Шаг 1. Оцінка власного капіталу банківської установи

1) Сума основного капіталу:

$$OK_{\delta} = 30\,000 + 15\,000 + 3\,961 = 48\,961 \text{ тис. грн.};$$

$$OK_n = 30\,000 + 3\,709 = 33\,709 \text{ тис. грн.}$$

2) Сума додаткового капіталу:

$$DK_{\delta} = 8\,730 + 1\,133 = 9\,863 \text{ тис. грн.};$$

$$DK_n = 8\,730 + 903 = 9\,633 \text{ тис. грн.}$$

3) Сума регулятивного капіталу банківської установи:

$$RK_{\delta} = 48\,961 + 9\,863 - 468 = 58\,356 \text{ тис. грн.};$$

$$RK_n = 33\,709 + 9\,633 - 400 = 42\,942 \text{ тис. грн.}$$

4) Норматив достатності власного капіталу:

$$K_{\delta} = \frac{58824}{35376 + 141001 + 7145} * 100\% = 31,9\%;$$

$$K_n = \frac{43342}{42254 + 130194 + 124} * 100\% = 25,1\%.$$

5) Норматив адекватності регулятивного капіталу:

$$K_{2\delta} = \frac{58356}{7656 * 0 + 1564 * 0 + 30218 * 0,5 + (1292 + 156534 + 72 + 468 + 38789 + 867 + 9357) * 1,0} * 100 = 26,2\%;$$

$$K_{2n} = \frac{42942}{13593 * 0 + 2669 * 0 + 37585 * 0,5 + (5398 + 89937 + 72 + 400 + 29370 + 2351 + 43403) * 1,0} * 100 = 22,6\%.$$

6) Норматив достатності власного капіталу:

$$K_{3\delta} = \frac{58356}{257917} * 100 = 22,6\%;$$

$$K_{3n} = \frac{42942}{224778} * 100 = 19,1\%.$$

7) Коефіцієнт захищеності власного капіталу:

$$K_{4\delta} = \frac{38789}{58824} * 100 = 65,9\%;$$

$$K_{4n} = \frac{29370}{43342} * 100 = 67,8\%.$$

8) Рентабельність власного капіталу:

$$K_{5\delta} = \frac{482}{58824} * 100 = 0,8\%;$$

$$K_{5n} = \frac{252}{43342} * 100 = 0,6\%.$$

9) Мультиплікатор капіталу:

$$M_6 = \frac{257917}{58824} = 4,38;$$

$$M_n = \frac{224778}{43342} = 5,19.$$

Результати по розрахунках заносимо в аналітичну таблицю.

Аналіз власного капіталу банку

№ з/п	Назва показника	Умовне визначення	Період		Відхилення, ±	
			базовий	звітний	абсолютне	%
1	2	3	4	5	6	7
1.1	Регулятивний капітал	РК	58356	42942	-15414	-26,4
1.2	Норматив достатності власного капіталу	К ₁	31,9	25,1	-6,8	-
1.3	Норматив адекватності регулятивного капіталу	К ₂	26,2	22,6	-3,6	-
1.4	Норматив достатності власного регулятивного капіталу	К ₃	22,6	19,1	-3,5	-
1.5	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	К ₄	65,9	67,8	+1,9	-
1.6	Рентабельність капіталу	К ₅	0,8	0,6	-0,2	-
1.7	Мультиплікатор капіталу	М	4,38	5,19	+0,81	+18,5

За результатами аналізу власного капіталу банку можна зробити висновки:

- зменшення суми регулятивного капіталу відбулося в основному за рахунок зменшення суми основного капіталу;
- норматив достатності власного капіталу також зменшився за рахунок зменшення суми власного капіталу;
- величина нормативу достатності регулятивного капіталу відповідає вимогам НБУ, хоча в поточному періоді просліджується зниження показника;
- коефіцієнт захищеності власного капіталу значно вище рекомендованого значення, тобто значна доля припадає на основні засоби банківської установи;

- мультиплікатор капіталу свідчить про те, що в поточному році ступінь ризику банкрутства банку зростає.

Шаг 2. Аналіз зобов'язань банку

Частка зобов'язань банку в валюті балансу:

$$Ч_{зоб(б)} = \frac{199093}{257917} * 100 = 77,2\%;$$

$$Ч_{зоб(н)} = \frac{181436}{224778} * 100 = 80,7\%.$$

Співвідношення зобов'язань і капіталу (коефіцієнт фінансового важеля):

$$\Phi B_{б} = \frac{199093}{58824} = 3,38;$$

$$\Phi B_{н} = \frac{181436}{43342} = 4,19.$$

Аналіз динаміки та масштабів депозитної діяльності банку

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
2.1	Зобов'язання банку, тис. грн.	199093	181436	-17657	-8,9
2.2	Капітал банку, тис. грн.	58824	43342	-15482	-26,3
2.3	Валюта балансу банку, тис. грн.	257917	224778	-33139	-12,8
2.4	Частка зобов'язань в валюті балансу банку, %	77,2	80,7	+3,5	-
2.5	Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	3,38	4,19	+0,81	-

Результати аналізу динаміки та масштабів депозитної діяльності банку свідчать про її погіршення. Це пов'язано із зниженням всіх показників, враховуючи і діяльність банку з залучення коштів. Але коефіцієнт фінансового важеля в поточному році збільшився за рахунок зниження, в більшому ступені, капіталу банку.

Відносна витратність депозитів:

$$B_{б} = \frac{24112}{35576+141001+7145} = 0,13 \text{ грн./ грн.};$$

$$B_{н} = \frac{21888}{42254+130194+124} = 0,13 \text{ грн./ грн.}$$

Аналіз відносної вартості депозитів

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Залишки депозитів	183722	172572	-11150	-6,1
2	Середній залишок депозитів за період	-	178147	-	-
3	Сплачені проценти за депозитами	24112	21888	-2224	-9,2
4	Витратність строкових депозитів	0,13	0,13	-	-

Як показали аналітичні розрахунки, процентні витрати змінилися лише за рахунок обсягу залучених коштів. Витратність строкових депозитів не вплинула на загальну величину процентних витрат банку.

Міжбанківські кредити за вихідними даними банківської установи відсутні, тому їх аналіз не проводиться.

Аналіз ефективності та повноти використання банком своїх зобов'язань виконується за такими показниками:

- ступінь використання платних пасивів банку

$$K_{\text{викор.рес.(б)}} = \frac{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468}{35376 + 141001 + 7145 + 6494} * 100\% = 100\% ;$$

$$K_{\text{викор.рес.(п)}} = \frac{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400}{42254 + 130194 + 124} * 100\% = 78,8\% ;$$

- ефективність використання сукупних зобов'язань

$$K_{\text{викор.зоб.(б)}} = \frac{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468}{199093} * 100\% = 95,5\% ;$$

$$K_{\text{викор.зоб.(п)}} = \frac{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400}{181436} * 100\% = 74,9\% .$$

Результати розрахунків заносимо в аналітичну таблицю.

Аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохідні активи	190148	136061	-54087	-28,4
2	Платні пасиви	190016	172572	-17444	-9,2
3	Сукупні зобов'язання	199093	181436	-17657	-8,9
4	Коефіцієнт використання платних пасивів	1,0	0,788	-0,212	-
5	Коефіцієнт використання зобов'язань	0,955	0,749	-0,206	-

Коефіцієнт використання платних пасивів в поточному періоді зменшився нижче за рекомендоване значення, що підтверджує погіршення діяльності банку із залучення коштів на депозити та зростання витрат банку.

Шаг 3. Аналіз активних операцій банку

Якість активів визначається за допомогою суми конкретного виду активу з урахуванням їх ступеня ризику:

$$A_{p(\bar{o})} = 7656 * 0 + 1564 * 0 + 30218 * 0,5 + (1292 + 156534 + 72 + 468 + 38789 + 867 + 9357) * 1,0 = 222488 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{p(n)} = 13593 * 0 + 2669 * 0 + 37585 * 0,5 + (5398 + 89937 + 72 + 400 + 29370 + 2351 + 43403) * 1,0 = 189723,5 \text{ тис. грн.}$$

Коефіцієнт миттєвої ліквідності складає:

$$K_{ml(\bar{o})} = \frac{7656 + 30218}{35376} = 1,07;$$

$$K_{ml(n)} = \frac{13593 + 37585}{42254} = 1,21.$$

Коефіцієнт загальної ліквідності по періодах складає:

$$K_{zl(\bar{o})} = \frac{257917}{199093} = 1,3;$$

$$K_{zl(n)} = \frac{224778}{181436} = 1,24.$$

Співвідношення високоліквідних активів до робочих активів банку складає:

$$K_{\omega(\bar{o})} = \frac{7656 + 30218}{1564 + 30218 + 1292 + 156534 + 72 + 468} = 0,20;$$

$$K_{\omega(n)} = \frac{13593 + 37585}{2669 + 37585 + 5398 + 89937 + 72 + 400} = 0,38.$$

Дохідність активів за рахунок кредитних операцій складає:

$$K_{дох.акт.(\bar{o})} = \frac{28754}{257917} = 0,11;$$

$$K_{дох.акт.(n)} = \frac{20712}{224778} = 0,09.$$

Дохідність кредитних вкладень по періодах складає:

$$K_{дох(\bar{o})} = \frac{28754}{156534} = 0,18;$$

$$K_{дох(n)} = \frac{20712}{89937} = 0,23.$$

Показник рентабельності кредитних операцій по періодах:

$$P_{(\bar{o})} = \frac{28754}{24112} = 1,19;$$

$$P_{(n)} = \frac{20712}{21888} = 0,95.$$

Прибутковість кредитних операцій складає:

$$П_{(o)} = \frac{28754 - 24112}{156534} = 0,03;$$

$$П_{(n)} = \frac{20712 - 21888}{89937} = -0,04.$$

Результати розрахунків заносимо в таблицю.

Аналіз ефективності кредитних операцій

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Дохід від кредитних операцій	28754	20712	-8042	-28,0
2	Середні активи	257917	224778	-33139	-12,8
3	Середні кредитні вкладення	156534	89937	-66597	-42,5
4	Витрати на залучення ресурсів	24112	21888	-2224	-9,2
5	Прибуток від кредитних операцій	4642	-1176	-5818	-125,3
6	Дохідність кредитних операцій ($K_{дох}$)	0,18	0,23	0,05	-
7	Рентабельність кредитних операцій (P)	1,19	0,95	-0,24	-
8	Прибутковість кредитних операцій	0,03	-0,04	-0,07	-

Внаслідок зменшення практично всіх значущих показників спостерігається погіршення ефективності кредитних операцій банку. Так, в поточному році банком отримані процентні збитки, що привело до від'ємного значення прибутковості кредитних операцій. Дохідність кредитних операцій збільшилась за рахунок зменшення суми наданих кредитів в поточному періоді. Це свідчить про недостатню суму резерву банку на активні операції, яка формується за рахунок залучених коштів.

Шаг 4. Оцінка ефективності діяльності банківської установи

Основними показниками, що свідчать про прибутковість банку, є такі:

- норма прибутку на капітал

$$R_{k(o)} = \frac{482}{58824} * 100\% = 0,8\% ;$$

$$R_{K(n)} = \frac{252}{43342} * 100\% = 0,6\% ;$$

- рентабельність активів

$$R_{a(\bar{o})} = \frac{482}{257917} * 100\% = 0,2\% ;$$

$$R_{a(n)} = \frac{252}{224778} * 100\% = 0,1\% ;$$

- *рентабельність витрат*

$$R_{e(\bar{o})} = \frac{482}{24112+8189+9866+5491+200} * 100\% = 1,0\% ;$$

$$R_{e(n)} = \frac{252}{21888+1468+11634+4002+420} * 100\% = 0,6\% ;$$

- *чистий спред*

$$\text{ЧС}_{(\bar{o})} = \frac{28754}{156534} * 100\% - \frac{24112}{35376+141001+7145} * 100\% = 5,3\% ;$$

$$\text{ЧС}_{(n)} = \frac{20712}{89937} * 100\% - \frac{21888}{42254+130194+124} * 100\% = 10,3\% ;$$

- *чиста процентна маржа*

$$\text{ЧПМ}_{(\bar{o})} = \frac{28754 - 24112}{257917} * 100\% = 1,8\% ;$$

$$\text{ЧПМ}_{(n)} = \frac{20712 - 21888}{224778} * 100\% = -0,5\% .$$

Результати розрахунків занесемо в таблицю.

Аналіз ефективності діяльності банківської установи

№ з/п	Назва показника	Період		Відхилення, ±	
		базовий	звітний	тис. грн.	%
1	Рентабельність капіталу (R_k)	0,8	0,6	-	-0,2
2	Рентабельність активів (R_a)	0,2	0,1	-	-0,1
3	Рентабельність витрат (R_e)	1,0	0,6	-	-0,4
4	Чистий спред (ЧС)	5,3	10,3	-	+5,0
5	Чиста процентна маржа (ЧПМ)	1,8	-0,5	-	-2,3

Внаслідок зменшення суми як залучених коштів, так і суми по активним операціям, ефективність діяльності банківської установи погіршилась в поточному році в порівнянні з базовим періодом.

ДОДАТОК 1

Звіт про прибутки та збитки банківської установи, тис. грн.

	Найменування статті	Варіант1		Варіант2		Варіант3		Варіант4		Варіант5		Варіант6	
		Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
1	Процентний дохід	28 754,0	20 712,0	34 504,8	22 783,2	31 629,4	24 854,4	20 712,0	28 754,0	24 854,4	31 629,4	27 316,3	21 747,6
2	Процентні витрати	-24 112,0	-21 888,0	-28 934,4	-24 076,8	-26 523,2	-26 265,6	-21 888,0	-24 112,0	-26 265,6	-26 523,2	-22 906,4	-22 982,4
3	Чистий процентний дохід	4 642,0	-1 176,0	5 570,4	-1 293,6	5 106,2	-1 411,2	-1 176,0	4 642,0	-1 411,2	5 106,2	4 409,9	-1 234,8
4	Комісійний дохід	8 965,0	6 500,0	10 758,0	7 150,0	9 861,5	7 800,0	6 500,0	8 965,0	7 800,0	9 861,5	8 516,8	6 825,0
5	Комісійні витрати	-8 189,0	-1 468,0	-9 826,8	-1 614,8	-9 007,9	-1 761,6	-1 468,0	-8 189,0	-1 761,6	-9 007,9	-7 779,6	-1 541,4
6	Чистий комісійний дохід	776,0	5 032,0	931,2	5 535,2	853,6	6 038,4	5 032,0	776,0	6 038,4	853,6	737,2	5 283,6
7	Дивідендний дохід	-	2,0	-	2,2	-	2,4	2,0	-	-	-	-	2,1
8	Чистий торговельний дохід	10 240,0	11 429,0	12 288,0	12 571,9	11 264,0	13 714,8	11 429,0	10 240,0	13 714,8	11 264,0	9 728,0	12 000,5
9	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	-	3,0	-	3,3	-	3,6	3,0	-	-	-	-	3,2
10	Інший операційний дохід	282,0	254,0	338,4	279,4	310,2	304,8	254,0	282,0	304,8	310,2	267,9	266,7
11	Операційний дохід	15 940,0	15 544,0	19 128,0	17 098,4	17 534,0	18 652,8	15 544,0	15 940,0	18 652,8	17 534,0	15 143,0	16 321,2
12	Загальноадміністративні витрати	-9 866,0	-11 634,0	-11 839,2	-12 797,4	-10 852,6	-13 960,8	-11 634,0	-9 866,0	-13 960,8	-10 852,6	-9 372,7	-12 215,7
13	Витрати на персонал	-5 491,0	-4 002,0	-6 589,2	-4 402,2	-6 040,1	-4 802,4	-4 002,0	-5 491,0	-4 802,4	-6 040,1	-5 216,5	-4 202,1
14	Прибуток від операцій	583,0	-92,0	699,6	-101,2	641,3	-110,4	-92,0	583,0	-110,4	641,3	553,9	-96,6
15	Витрати на безнадійні борги	200,0	420,0	240,0	462,0	220,0	504,0	420,0	200,0	504,0	220,0	190,0	441,0
16	Прибуток до оподаткування	783,0	328,0	939,6	360,8	861,3	393,6	328,0	783,0	393,6	861,3	743,9	344,4
17	Податок на прибуток	-304,0	-76,0	-364,8	-83,6	-334,4	-91,2	-76,0	-304,0	-91,2	-334,4	-288,8	-79,8
18	Прибуток після оподаткування	479,0	252,0	574,8	277,2	526,9	302,4	252,0	479,0	302,4	526,9	455,1	264,6

Продовження додатка 1

	Найменування статті	Варіант7		Варіант8		Варіант9		Варіант10		Варіант11		Варіант12	
		Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
1	Процентний дохід	31 068,0	33 210,9	28 479,0	43 131,0	41 118,2	32 310,7	26 097,1	30 047,9	24 854,4	31 629,4	27 316,3	21 747,6
2	Процентні витрати	-32 832,0	-27 849,4	-30 096,0	-36 168,0	-34 480,2	-34 145,3	-27 578,9	-25 197,0	-26 265,6	-26 523,2	-22 906,4	-22 982,4
3	Чистий процентний дохід	-1 764,0	5 361,5	-1 617,0	6 963,0	6 638,1	-1 834,6	-1 481,8	4 850,9	-1 411,2	5 106,2	4 409,9	-1 234,8
4	Комісійний дохід	9 750,0	10 354,6	8 937,5	13 447,5	12 820,0	10 140,0	8 190,0	9 368,4	7 800,0	9 861,5	8 516,8	6 825,0
5	Комісійні витрати	-2 202,0	-9 458,3	-2 018,5	-12 283,5	-11 710,3	-2 290,1	-1 849,7	-8 557,5	-1 761,6	-9 007,9	-7 779,6	-1 541,4
6	Чистий комісійний дохід	7 548,0	896,3	6 919,0	1 164,0	1 109,7	7 849,9	6 340,3	810,9	6 038,4	853,6	737,2	5 283,6
7	Дивідендний дохід	3,0	-	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-	2,1
8	Чистий торговельний дохід	17 143,5	11 827,2	15 714,9	15 360,0	14 643,2	17 829,2	14 400,5	10 700,8	13 714,8	11 264,0	9 728,0	12 000,5
9	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	4,5	-	4,1	-	-	-	-	-	-	-	-	3,2
10	Інший операційний дохід	381,0	325,7	349,3	423,0	403,3	396,2	320,0	294,7	304,8	310,2	267,9	266,7
11	Операційний дохід	23 316,0	18 410,7	21 373,0	23 910,0	22 794,2	24 248,6	19 585,4	16 657,3	18 652,8	17 534,0	15 143,0	16 321,2
12	Загальноадміністративні витрати	-17 451,0	-11 395,2	-15 996,8	-14 799,0	-14 108,4	-18 149,0	-14 658,8	-10 310,0	-13 960,8	-10 852,6	-9 372,7	-12 215,7
13	Витрати на персонал	-6 003,0	-6 342,1	-5 502,8	-8 236,5	-7 852,1	-6 243,1	-5 042,5	-5 738,1	-4 802,4	-6 040,1	-5 216,5	-4 202,1
14	Прибуток від операцій	-138,0	673,4	-126,5	874,5	833,7	-143,5	-115,9	609,2	-110,4	641,3	553,9	-96,6
15	Витрати на безнадійні борги	630,0	231,0	577,5	300,0	286,0	655,2	529,2	209,0	504,0	220,0	190,0	441,0
16	Прибуток до оподаткування	492,0	904,4	451,0	1 174,5	1 119,7	511,7	413,3	818,2	393,6	861,3	743,9	344,4
17	Податок на прибуток	-114,0	-351,1	-104,5	-456,0	-434,7	-118,6	-95,8	-317,7	-91,2	-334,4	-288,8	-79,8
18	Прибуток після оподаткування	378,0	553,2	346,5	718,5	685,0	393,1	317,5	500,6	302,4	526,9	455,1	264,6

Балансовий звіт банківської установи, тис.грн.

Найменування статті	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	7 656,0	13 593,0	9 187,2	14 952,3	8 038,8	12 913,4	15 699,9	10 105,9
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	1 564,0	2 669,0	1 876,8	2 935,9	1 642,2	2 535,6	3 082,7	2 064,5
Кошти в інших банках	30 218,0	37 585,0	36 261,6	41 343,5	31 728,9	35 705,8	43 410,7	39 887,8
Цінні папери на продаж	12 392,0	5 398,0	14 870,4	5 937,8	13 011,6	5 128,1	6 234,7	16 357,4
Кредити та заборгованість клієнтів	156 534,0	89 937,0	187 840,8	98 930,7	164 360,7	85 440,2	103 877,2	206 624,9
Інвестиційні цінні папери	72,0	72,0	86,4	79,2	75,6	68,4	83,2	95,0
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	39 257,0	29 770,0	47 108,4	32 747,0	41 219,9	28 281,5	34 384,4	51 819,2
Нараховані доходи до отримання	867,0	2 351,0	1 040,4	2 586,1	910,4	2 233,5	2 715,4	1 144,4
Інші активи	9 357,0	43 403,0	11 228,4	47 743,3	9 824,9	41 232,9	50 130,5	12 351,2
Усього активів	257 917,0	224 778,0	309 500,4	247 255,8	270 812,9	213 539,1	259 618,6	340 450,4
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	35 376,0	42 254,0	42 451,2	46 479,4	37 144,8	40 141,3	48 803,4	46 696,3
Кошти клієнтів	141 001,0	130 194,0	169 201,2	143 213,4	148 051,1	123 684,3	150 374,1	186 121,3
Інші депозити	7 145,0	124,0	8 574,0	136,4	7 502,3	117,8	143,2	9 431,4
Боргові цінні папери, емітовані банком	6 494,0	-	7 792,8	-	6 818,7	-	-	8 572,1
Нараховані витрати до сплати	1 768,0	3 343,0	2 121,6	3 677,3	1 856,4	3 175,9	3 861,2	2 333,8
Інші зобов'язання	7 309,0	5 521,0	8 770,8	6 073,1	7 674,5	5 245,0	6 376,8	9 647,9
Усього зобов'язань	199 093,0	181 436,0	238 911,6	199 579,6	209 047,7	172 364,2	209 558,6	262 802,8
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	45 000,0	30 000,0	54 000,0	33 000,0	47 250,0	28 500,0	34 650,0	59 400,0
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	3 961,0	3 709,0	4 753,2	4 079,9	4 159,1	3 523,6	4 283,9	5 228,5
Результат переоцінки	8 730,0	8 730,0	10 476,0	9 603,0	9 166,5	8 293,5	10 083,2	11 523,6
Нерозподілений прибуток	1 133,0	903,0	1 359,6	993,3	1 189,7	857,9	1 043,0	1 495,6
Усього власного капіталу	58 824,0	43 342,0	70 588,8	47 676,2	61 765,2	41 174,9	50 060,0	77 647,7
Усього пасивів	257 917,0	224 778,0	309 500,4	247 255,8	270 812,9	213 539,1	259 618,6	340 450,4

Продовження додатка 2

Найменування статті	Варіант 5		Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	14 000,8	7 885,7	8 199,6	15 496,0	13 643,0	21 194,9	27 558,8	48 748,2
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	2 749,1	1 610,9	1 675,0	3 042,7	2 787,0	4 161,6	5 629,8	9 571,8
Кошти в інших банках	38 712,6	31 124,5	32 363,5	42 846,9	53 848,5	58 604,4	108 773,9	134 790,1
Цінні папери на продаж	5 559,9	12 763,8	13 271,8	6 153,7	22 082,5	8 416,8	44 606,7	19 358,7
Кредити та заборгованість клієнтів	92 635,1	161 230,0	167 647,9	102 528,2	278 943,6	140 234,3	563 466,0	322 538,8
Інвестиційні цінні папери	74,2	74,2	77,1	82,1	128,3	112,3	259,2	258,2
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	30 663,1	40 434,7	42 044,2	33 937,8	69 956,0	46 418,9	141 311,1	106 763,4
Нараховані доходи до отримання	2 421,5	893,0	928,6	2 680,1	1 545,0	3 665,8	3 120,9	8 431,3
Інші активи	44 705,1	9 637,7	10 021,3	49 479,4	16 674,2	67 676,1	33 681,8	155 655,1
Усього активів	231 521,3	265 654,5	276 229,1	256 246,9	459 608,1	350 485,1	928 408,3	806 115,7
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	43 521,6	36 437,3	37 887,7	48 169,6	63 040,0	65 884,5	127 340,9	151 534,5
Кошти клієнтів	134 099,8	145 231,0	151 012,1	148 421,2	251 263,8	203 005,0	507 552,8	466 911,5
Інші депозити	127,7	7 359,4	7 652,3	141,4	12 732,4	193,3	25 719,4	444,7
Боргові цінні папери, емітовані банком	-	6 688,8	6 955,1	-	11 572,3	-	23 376,1	-
Нараховані витрати до сплати	3 443,3	1 821,0	1 893,5	3 811,0	3 150,6	5 212,6	6 364,2	11 988,9
Інші зобов'язання	5 686,6	7 528,3	7 827,9	6 293,9	13 024,6	8 608,6	26 309,8	19 799,8
Усього зобов'язань	186 879,1	205 065,8	213 228,6	206 837,0	354 783,7	282 904,1	716 663,1	650 679,4
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	30 900,0	46 350,0	48 195,0	34 200,0	80 190,0	46 777,5	161 983,8	107 588,3
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	3 820,3	4 079,8	4 242,2	4 228,3	7 058,5	5 783,3	14 258,2	13 301,5
Результат переоцінки	8 991,9	8 991,9	9 349,8	9 952,2	15 556,9	13 612,3	31 424,9	31 308,2
Нерозподілений прибуток	930,1	1 167,0	1 213,4	1 029,4	2 019,0	1 408,0	4 078,4	3 238,4
Усього власного капіталу	44 642,3	60 588,7	63 000,5	49 409,9	104 824,4	67 581,0	211 745,2	155 436,3
Усього пасивів	231 521,3	265 654,5	276 229,1	256 246,9	459 608,1	350 485,1	928 408,3	806 115,7

Продовження додатка 2

Найменування статті	Варіант 9		Варіант 10		Варіант 11		Варіант 12	
	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний	Базовий	Поточний
АКТИВИ								
Грошові кошти та залишки в НБУ	14 325,1	41 330,0	60 935,3	30 314,7	13 643,0	14 325,1	27 558,8	60 935,3
Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, та цінні папери, емітовані НБУ	2 926,4	8 115,2	11 964,7	6 192,8	2 787,0	2 926,4	5 629,8	11 964,7
Кошти в інших банках	56 540,9	114 278,6	168 487,7	119 651,3	53 848,5	56 540,9	108 773,9	168 487,7
Цінні папери на продаж	23 186,7	16 412,8	24 198,4	49 067,4	22 082,5	23 186,7	44 606,7	24 198,4
Кредити та заборгованість клієнтів	292 890,8	273 456,8	403 173,5	619 812,7	278 943,6	292 890,8	563 466,0	403 173,5
Інвестиційні цінні папери	134,7	218,9	322,8	285,1	128,3	134,7	259,2	322,8
Довгострокові вкладення до асоційованих компаній і дочірніх установ	-	-	-	-	-	-	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	73 453,8	90 516,8	133 454,3	155 442,2	69 956,0	73 453,8	141 311,1	133 454,3
Нараховані доходи до отримання	1 622,2	7 148,3	10 539,2	3 433,0	1 545,0	1 622,2	3 120,9	10 539,2
Інші активи	17 507,9	131 968,4	194 568,9	37 050,0	16 674,2	17 507,9	33 681,8	194 568,9
Усього активів	482 588,5	683 445,9	1 007 644,7	1 021 249,2	459 608,1	482 588,5	928 408,3	1 007 644,7
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Кошти банків	66 192,0	128 474,9	189 418,1	140 075,0	63 040,0	66 192,0	127 340,9	189 418,1
Кошти клієнтів	263 827,0	395 859,7	583 639,4	558 308,1	251 263,8	263 827,0	507 552,8	583 639,4
Інші депозити	13 369,0	377,0	555,9	28 291,4	12 732,4	13 369,0	25 719,4	555,9
Боргові цінні папери, емітовані банком	12 150,9	-	-	25 713,7	11 572,3	12 150,9	23 376,1	-
Нараховані витрати до сплати	3 308,1	10 164,5	14 986,1	7 000,6	3 150,6	3 308,1	6 364,2	14 986,1
Інші зобов'язання	13 675,9	16 786,8	24 749,8	28 940,7	13 024,6	13 675,9	26 309,8	24 749,8
Усього зобов'язань	372 522,9	551 663,0	813 349,2	788 329,4	354 783,7	372 522,9	716 663,1	813 349,2
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ								
Статутний капітал	84 199,5	91 216,1	134 485,3	178 182,2	80 190,0	84 199,5	161 983,8	134 485,3
Капіталізовані дивіденди	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції, викуплені від акціонерів	-	-	-	-	-	-	-	-
Емісійні різниці	-	-	-	-	-	-	-	-
Резерви	7 411,4	11 277,4	16 626,9	15 684,0	7 058,5	7 411,4	14 258,2	16 626,9
Результат переоцінки	16 334,7	26 543,9	39 135,2	34 567,3	15 556,9	16 334,7	31 424,9	39 135,2
Нерозподілений прибуток	2 120,0	2 745,6	4 048,0	4 486,2	2 019,0	2 120,0	4 078,4	4 048,0
Усього власного капіталу	110 065,6	131 783,0	194 295,4	232 919,7	104 824,4	110 065,6	211 745,2	194 295,4
Усього пасивів	482 588,5	683 445,9	1 007 644,7	1 021 249,2	459 608,1	482 588,5	928 408,3	1 007 644,7

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ..	5
3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	17
3.1. Основна література.....	17
3.2. Додаткова література.....	18
4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	18
4.1. Теоретичні питання.....	19
4.2. Практична ситуація.....	23
4.3. Приклад рішення.....	33
ДОДАТОК 1.....	42
ДОДАТОК 2.....	44

